

Maksimiljan Matjaž. *Klic v novo življenje: Prevod in komentar Pavlovega Prvega pisma Korinčanom*. Znanstvena knjižnica 45. Ljubljana: Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, 2015. 216 str. ISBN: 978-961-6844-44-4.

Teološka fakulteta UL je ob izteku leta 2015 v zbirki Znanstvena knjižnica izdala znanstveno monografijo z naslovom *Klic v novo življenje: Prevod in komentar Pavlovega Prvega pisma Korinčanom*. V proces hrepenenja, da bi Beseda vstopala v slovensko kulturo in življenje, ki sega ne samo do Trubarja in do Dalmatina, ampak vse do prvih prevodov (svetopisemskih) besedil v slovenski jezik Cirila in Metoda v 9. stoletju, lahko dodamo nov pomemben mozaik, prevod Prvega pisma Korinčanom. Prevod temelji na izvornih besedilih in na sodobnih načelih prevajanja ob hkratnem

upoštevanju bogastva starih prevodov. Čeprav ima preučevanje Svetega pisma v slovenskem jezikovnem prostoru dolgo tradicijo, pomeni delo hkrati tudi prvi slovenski kritični eksegetski komentar, to je: znanstveno razlago in interpretacijo Prvega pisma Korinčanom.

Monografija je sestavljena iz treh temeljnih delov. V prvem delu avtor najprej podrobno razgrne glavne koordinate za razumevanje antičnega besedila. Prvo pismo Korinčanom oziroma vsa svetopisemska besedila so zgodovinska besedila in nosijo znamenja svojega časa. Razumeti neko določeno besedilo zato ne pomeni samo razumeti pomen besed in stavkov, temveč poznati in razumeti tudi kulturne in duhovne predpostavke. Da bi se avtor dokopal do izvornega zgodovinskega okolja (t. i. »Sitz im Leben«), v prvem delu odgovarja na

vprašanja časa in kraja nastanka, naslovljencev, odnosa med avtorjem in naslovljenci. Pri tem uporablja tudi rezultate drugih znanosti (zgodovino, arheologijo, primerjalno književnost itd.).

V prvem delu tako predstavi nekatere geografske, politične in duhovne značilnosti mesta Korint, glavnega mesta province Ahaje, ki je bilo gospodarska in kulturna metropola sredozemskega sveta na prepihu različnih miselnih in duhovnih tokov tistega časa. To dejstvo je imelo neizogibne posledice za tam živečo krščansko skupnost, večji del sestavljeno iz vrst nekdanjih poganov, ki je po sprejetju evangelija našla različne odgovore glede tega, kako živeti *novo življenje* v moralno razvpitem okolju. Na to kažejo številne poganske navade in zlorabe, ki jih Pavel obravnava v pismu, na primer udeležba pri kulturnih gostijah (1 Kor 8,10; 10,27), procesi pred poganskimi sodišči (6,1–8) in prostitucija (6,12–18). Temeljni povod za nastanek pisma pa v resnici niso bile navade starega poganskega življenja, temveč notranja razdeljenost in neki določen razdor med skupnostmi. Pismo je tako najprej poziv k edinosti. Pavel si ni prizadeval, da bi odpravil razlike med posameznimi skupnostmi, ampak da bi kristjani živeli med seboj v edinosti in ne v prepiru – pod avtoriteto križa. V istem delu avtor odgovarja tudi na vprašanja, kdaj in kje je bilo pismo napisano, razširi ga tudi s kronologijo Pavlovega življenja. V zadnjem poglavju prvega dela knjige umesti Pavlovo živahno misijonsko dejavnost pisanja pisem v širši okvir grške retorike in epistolografije. Pavlova pisma obravnava na podlagi (in primerjavi) poznavanja literarne oblike grške epistolografije in pravil grške retorike. Na koncu prvega dela predstavi temelj-

no zgradbo pisma, ki se zaradi praktično-pragmatične narave nekoliko oddalji od »učbeniške« klasične epistolarne strukture.

Drugi in najobširnejši del knjige je nov prevod Pavlovega pisma, pospremljen s kritično eksegetsko analizo in z interpretacijo. Vsako od šestnajstih poglavij pisma je strukturirano enotno: splošnemu uvodu v poglavje sledijo manjše enote posameznega poglavja – z uvodno razlago, ki ji sledi eksegetski komentar po vrsticah. Čeprav Pavel v Prvem pismu Korinčanom odgovarja na najrazličnejša vprašanja, ki se porajajo v mladi korintski krščanski skupnosti, je motiv, ki se kaže skozi celotno pismo, *telo* v najrazličnejših pomenih. Tako je v začetnih poglavjih predstavljen križani Kristus kot tisto telo, ki je temelj, na katerem verniki gradijo svojo poklicanost, in povezuje vse v eno občestvo Cerkve. Vsak razdor med njimi je zato najmanj pohujšanje in norost, v resnici pa odpad od vira življenja (pogl. 1–4). V nadaljevanju spregovori o skrunjenju telesa, ki se dogaja v različnih oblikah nečistosti in nemoralnosti (pogl. 5–6). Človeška telesa niso predmeti brez posebne vrednosti, s katerimi bi lahko počeli karkoli in pri tem ne bi zaznamovali celotnega človeka, tako njegove duševne kakor duhovne resničnosti. Pavel oznanja za grško kulturo nezaslišano novost: da so prava svetišča človeška telesa, da je telo človeku podarjeno in posvečeno, da se lahko prav z njim najbolj približa Bogu (6,19–20). V telesu je mogoče živeti poročeno ali samsko. V vsakem stanu je telo odsev božjega načrta za človeka. Najpomembnejše pri tem je, da živi zvesto svoji poklicanosti in raste v predanosti Gospodu (pogl. 7). Dalje spregovori o potrebi telesa po hrani in po kon-

kretnih dobrinah (pogl. 8–9). Nič, kar je ustvarjenega, ni greh in nečisto samo po sebi, ampak stvari onečašča človekov namen. Če bodo imeli pravo spoznanje, to je: ljubezen, ki gradi (8,1), lahko uživajo vse in bodo ostali svobodni. Pavel še posebej opozori na možno zlorabo obredov in gostij, ki se lahko spremenijo v malikovanje (pogl. 10–11). Vse je resda dovoljeno, a ne koristi vse (10,23). Zavedati se morajo, da se v njihova telesa vtisne vse, kar delajo: če jedo z Gospodove mize, postajajo Gospodovi, če z mize malikov, postajajo maliki (10,18–21). Človek je in pije svojo sodbo (11,29). Pavlovo oznanilo o telesu doseže vrh s poročilom o *tisti noči*, ko se je Gospod izročil v *telo*, ki ga lahko človek je in pije (11,23–27). Evharistična miza tako postane središče občestva, ki je tako trdno povezano med seboj, kakor so med seboj povezani in odvisni posamezni udje v človeškem telesu (pogl. 12–14). Verniki postajajo otipljivo Kristusovo telo (12,27), obdarjeni z različnimi darovi milosti ali *karizmami*, ki jih Gospod po Duhu daje v službo drug drugemu, da se gradi nova skupnost – Cerkev. V zadnjem poglavju spregovori še o *koncu*, to je: o cilju in smislu človeškega telesa (pogl. 15). Ker je božji Sin živel v telesu in je v telesu umrl in vstal, bodo tudi človeška telesa rešena umrljivosti in bodo dobila podobo neumrljivega. Takrat se bo dokončno uresničila obljuba o novem – *nemirljivem* življenju (15,54–55). Dolgo zadnje poglavje je *post scriptum*, sklep pisma s spodbudami, z navodili in s pozdravi.

Za vsakega razlagalca je Pavlovo Prvo pismo Korinčanom nelahek izziv, tako zaradi kompleksnosti zgradbe pisma, v katero je najverjetneje integriranih več različnih pisem, kakor zaradi nekaterih

najbolj spornih Pavlovih izjav (npr. o vlogi in videzu ženske v bogoslužju, o podrejenosti žene možu, o vzdržnosti oz. celibatu ipd.). Avtor je svoje delo zastavil tako, da je uporabljal kritično eksegetsko analizo besedil, pa tudi poglobljeno duhovno biblično razlago, ki najde svoj odmev v »besedah življenja«, to je: v aktualizaciji besedil v temeljnih eksistencialnih vprašanih in konkretnih življenjskih situacijah – danes. V zavedanju, da je aktualizacija mogoča in nujna, ker ima biblično besedilo zaradi polnosti svojega pomena veljavo za vse dobe in za vse kulture, avtor ne ostaja na doktrinalno-znanstveni ravni, temveč jo v smislu inkulturacije presega, nadgrajuje in prilagaja sodobni miselnosti in govoric.

Vsako poglavje Prvega pisma Korinčanom vsebuje slikovno gradivo, ki prikazuje različne arheološke najdbe in arheološke ostanke iz Korinta, opremljeno je s kratkimi komentarji (dr. Samo Skralovnik). Na koncu vsakega poglavja so različno obsežne razlage cerkvenih očetov, za izbor in prevod katerih je poskrbel dr. Špelič Miran OFM, ki na koncu knjige tudi predstavi strnjen patristični pregled eksegeze in teologije Prvega pisma Korinčanom od Origena do Avguština.

V tretjem, zadnjem delu knjige avtor spregovori o značilnostih Pavlove teologije in etike. Ob zavedanju, da je problematično govoriti o Pavlovi sistematični teologiji in iz nje izhajajoči etiki, predstavi nekatere ključne teološke pojme in koncepte za poglobljeno razumevanje Prvega pisma Korinčanom. Tako na primer spregovori o Pavlovem evangeliju in o univerzalnosti evangelija in končno predstavi Pavlovo teologijo križa, to je: kerigmatično funkcijo »besede o križu«

prek vzpostavljenega nasprotja med Bogom in svetom, modrostjo in norostjo, sooči Kristusov križ in božjo modrost. Na koncu dela je zbrana obsežna bibliografija, ki je razdeljena na vire, komentarje, monografije in na članke ter na dela o Pavlu in o njegovi teologiji.

Prvo pismo Korinčanom je nastalo v specifičnem okolju in času, za specifično skupnost vernikov, vendar sodi med danes najbolj preučevana in aktualna besedila Nove zaveze. Stanje duha danes namreč ni bistveno drugačno od tistega v Korintu pred skoraj dva tisoč leti. Slovenska (in evropska) kultura je v svojem jedru še krščanska, a vendar ji postaja evangelij vedno bolj tuj in nepomemben. Znanstvena monografija *Klic v*

novo življenje: Prevod in komentar Pavlovega Prvega pisma Korinčanom zato pomeni nepogrešljivo obogatitev slovenskega prostora tako na strokovno-biblični ravni, kot prvi slovenski komentar Prvega pisma Korinčanom, kakor na duhovni ravni, kot pristop, ki ne ostaja ujet v strogo specializirano znanstveno analizo. Delo ponuja razumevanje Pavlovega Prvega pisma Korinčanom na sintetični ravni, hkrati pa ga z inkulturacijo in z naobračanjem na sodobnega človeka nenehno prerašča in tako spodbuja k poglobljenemu vstopu v Besedo, k vstopu v življenje. V tem smislu ga moramo razumeti kot *klic v novo življenje*.

Samo Skralovnik